

Të drejtat e njeriut në Jugosllavi: Të mësuarit e totalitarizmit

Autor:

Jelena Doshlov

Kontakt:

jelenadoslov@gmail.com

Tema

Analizë multidisciplinare e ngjarjes, zhvillimit dhe mekanizmave të mirëmbajtjes së ideologjive totalitare.

Fjalët kyçe: Ideologjia, totalitarizëm, banaliteti i së keqest, e keqe radikale, person psikopat, krimi kundër njerëzimit, liria, identiteti, fuqia.

Kontekst

Plani themelor i temës është njoftimi i nxënësve me nocionin mendimi totalitar, mbijetesa e tij në periudha dhe hapsira të ndryshme kohore.

duhet të inkorporon në vete disa nga njohuritë e filozofisë politike, që i studiojmë nga mendimet e Platonit, Hegelit, Niçes, Leninit, Iballit, e gjithë kjo në korelacion me mendimet rreth totalitarizmit në filozofinë e Hana Arent. Gjithashtu pjesë e mësimit për nxënësit janë njohuritë që mund të na i ofron arti (Benksi, Margareta fon Trota).

Kemi parapyetje edhe për rolin e medimeve sot në rrumbullaksim të mendimit të lirë.

Gjatë ligjërimit, nxënësve duhet t'ju theksohet se elementet e kulturës siç janë: arti, arsimimi i medimeve, mund të shfrytëzohen me qëllim të propagimit të ideve destruktive dhe përforcimin e disa ideologjive.

Tema është faktor relevant në hulumtimin e mekanizmave të veprimit të rymave politike në teroret e ish Jugosllavisë në kohën bashkëkohore.

Gjithashtu gjatë bërthimit të kësaj teme, nxënësit duhet të mësojnë edhe nocionin drejtësi, si nocion i cili është në kundërshtim me padrejtësinë, njëra nga karakteristikat e rëndësishme në regjimet totalitare.

Tema tjera të cilat mund të ndërlidhen me mësimin janë vlerat e së drejtave të njeriut, ndërsa në mënyrë më eksplicite mund të veçohen për studim, liria e medimeve, liria e shprehjes, filozofia e egalitarizmit, dallimi në ndryshimet evolucionare dhe revolucionare në shoqëri, drejtësia komutative, distributive dhe retributive, sistemi autokratik në kundërshtim me ate demokratik.

Qëllimet

Nxënësit janë të aftë

- Të shfrytëzojnë metodat e qasjes multidisciplinare në hulumtimin e problematikës së caktuar
- Të zhvillojnë aftësi për mendimin kritik në lidhje me historinë jo të largët të regjionit
- E pranojnë kuptimin e vlerave primare të njeriut, siç janë: të drejtën për jetë, liri, të vërtetën, drejtësinë, barazinë qytetare në shoqëri dhe participimin aktiv të qytetarëve në shtet.

Përfitimet nga mësimi:

Duke mësuar kuptimin e ngjarjes, zhvillimin dhe mirmbajtjen e mekanizmit të totalitarizmit në vetëdijen e qytetarit, duam që nxënësit tanë të mësojnë:

- Që qytetarët me sjellje pasive dhe pasiguri në qëndrimet e tyre, pajtohen për heqjen e të drejtave personale;
- Që nuk ka arsye për heqjen e të drejtave të njeriut për asnjë njeri i cili nuk ka gabuar sipas ligjit të së drejtës;
- Që e vërteta, drejtësia, liria, barabarsia mes njerëzve është nocion universal;
- Që edhe vetëdija totalitare është fenomen i krijesës njeri;

Materiale dhe pajisje të duhura: Prozhektor, llaptop, (kompjuter) letra për të shkruar, stilolaps

Kohëzgjatja: 60 minuta (për realizimin e njësisë mësimore kërkohen 90 minuta)

Pasqyra e aktiviteteve të mësimit (procesit)

- 🎨 Për hapin e parë të ligjerimit parashihen 5 minuta. Pjesa hyrëse e mësimit fillon me paraqitjen e punës së Benksit. Vepra e prezentuar mabn titullin "Banalitet i banalitetit të së keqes" („*The banality of banality of evil*").

Nxënësit përmes metodës së diskutimit do të parashtrojnë pyetje rreth porosisë – mesazhit të veprës së mbikqyrësve. Pas ekspertizës së mendimeve të ndryshme, kalohet në hapin tjetër.

- ✚ Për hapin te dytë të ligjerimit njësoj parashihen 5 minuta. Nxënësit duhet të shkruajnë secili në letër, pra punohet në formën individuale, se çka nënkuptojn nga nocioni LIRI. Gjithashtu duhet të mendojnë dhe shënojnë se çka është sipas mendimit të tyre e kundërta e kuptimit liri.

Pastaj duhet t'i largojn fletat me përgjigjet e shkruara në pjesën e paraparë për diskutim deri në përfundimin e orës

- ✚ Hapi i tretë i ligjerimit e shpalos pjesën kryesore të ligjeratës. Kësaj pjese të ligjerimit i kushtohen 40 minuta. Ju bëj me dije se kjo pjesë e ligjeratës mund të ndahet në disa pjesëza. Ashtu që 5 minutat e para mund t'i kushtohen sqarimit të nocionit totalitarizëm sipas mendimit të Hana Arent, sidhe gjetja e mënyrave të ndryshme të pëlqimit kolektiv i gjendjes totalitare. Bëhet krahasimi i dallimit të pajtueshmërisë së masës totalitare në Gjermani nga viti 1929 në raport me Kinën (e përmendni kuptimin e fjalimit të Mao Ce Tungut nga viti 1957 “ Le të lulëzojnë 100 lule”) sidhe bolshevizimi i një pjese të Europës.

- ✚ Hapi tjetër në këtë fazë ligjerimi parasheh 5 minuta sqarim për të kuptuar mendimin e Hana Arent për banalitetin e së keqes sidhe radikalizimin e së keqes. E parashtrojm pyetjen: “ Në cilën mënyrë i paramendojm krimet?” , “ A janë ata gjithmon në fëtyrën e monstrumeve?”, “ Pse gjithnjë befasohemi kur e kuptojm se kriminelët nuk dallojnë për nga forma prej neve njerëve, që jetojnë një jetë të qetë?”, “ Pse e pranojm zbatimin e dëshirës së njerëzve, të cilët interesat e tyre personale i kanë përmbi interesat e gjithë të tjerëve?”

Nxënësit në çdo moment kanë të drejt të parashtrojnë pyetje.

- ✚ 7 minutat në vijim gjatë kësaj faze të ligjerimit ia kushtojm të shikuarit pjesë nga filmi “Hana Arent”, nga Margareta fon Trota. Pjesa e ndarë e filmit ka të bëjë me gjykimin e Adolf Ajhman në Jerusalem. Qëllimi i prezentimit të kësaj pjese të filmit na tregon esencën e idesë të Hana Arent për banalitetin e të keqes, mendimet e saja rreth pandjeshmërisë të së keqes, sidhe sqarimin e nocionit e *keqja radikale*, të cilën ajo e paraqet si e keqe ekstreme (letra deri tek Gershom Shollem, 1963) – që le të kuptojm se nuk egziston mënyrë racionale për të spjeguar një të keqe të tillë aq ekstreme. Para paraqitjes së pjesës filmike, nxënësit duhet të jenë të njohtuar me nocionin *mbikqyrës* në kohën e qeverisjes të ideologjisë nacistë, sidhe me mënyrën të cilën Gjermania i është qasur procesit të paqës. Këtu mund të shtohet, kur flasim me gjuhën e Hegelit, që çdo periudhë kohore Edhe pse ndoshta duket morbide, periudha nazi-fashiste e ka ngritur ndjenjën e *krenarisë*, deridiku i sublimuar, në fjalinë e Ajhmanit kur thot se në varr do të

shkoj duke qeshur, shkaku i faktit që në vdekje ka dërguar 5 milion njerëz, duke i dhënë me atë vetes një rëndësi të veçantë.

✚ 5-7 minutat e ardhëshme mund t'ia kushtojm diskutimit rreth pjesës së parë nga filmi. Pyetjet të cilat mund të parashtrohen dhe që të kenë lidhshmëri me shikimin kritik të perudhës nga situata historike në ish Jugosllavie nga viti 1941 deri më 1945, sidhe në periudhën 1991 deri më 1995 është: “ Sa e ka shijuar territori ballkan të keqen e cila i tejkalon kufijt e mendjes së shëndosh?”, Vallë, viktimat dhe keqbërësit mund t'i hasim vetëm në njërin nga forcat armiqsore?”, “ Sa jemi të gatshëm të pranojm se as ish Jugosllavia, por as republikat e saja që u inkuadruan në luftë, akoma nuk janë kyçur në procesin e pajtimit, në mënyrën ashtu siç e bëri Gjermania në vitet pas luftës së dytë botërore?”

✚ Në fazën e fundit nga pjesa e ligjërimit debatohet rreth karakteristikave të totalitarizmit të shfaqura nga Hana Arent (helmi i nacionalizmit i cili mundëson që idea të skalon në vepër, i harmonizuar dhe në konsistencë me realizimin e qëllimit të caktuar, identifikimin e “armiqëve objektiv”, si në “racën” ashtu edhe në shtresën e tyre e tj. Në lidhje me idenë e shoqërive totalitare, të cilat mund t'i gjejmë nëse i tjerim mendimet e Platonit, ose shmangemi drejt arsytimit të totalitarizmit sipas mendimit tjetër të Tomas Hobs ku thot: “ më mirë të kesh çfardo pushteti, se sa pa hiq” (Levijatan,1651). Duke u mbështetur në mendimin e Hobsit, nxënësit mund të paraqesin paralelën mes të thënës së Hobsit dhe situatës e cila mbretëron në shtetet e pasluftës ballkanike. Mund të pyeten: a janë më evidente dhe prezente varfëria, rrënja e natalitetit, emigrimi, korupcioni megaloman, frika, kontrola e medimeve e tj. Janë më të mira se sa mos të ketë fare qeveri, por kjo nënkupton, a janë më të mira këto qeveri si pasoj e mungesës së iniciativave të forta dhe të shëndosha për ndryshime drejt më të mirës?

✚ Niçe gjatë ligjerimit përmendet si një nga filozofët emri i së cilit është keqpërdorë shkaku që lavdëron ideologjinë nacional-socialiste, që nënkupton arsytimin ideologjik të holokaustit.

Nxënësve u jepen shembuj nga keqpërdorimet dhe jo kuptimin e nocioneve të tyre siç janë: “Mbinjeri” , Dëshira për fuqi” e tj. Shembull i ngjashëm për keqpërdorje ose vulgarizim i mendimit, mund të përmendet rasti i Aalama Ikbali i cili shpesh herë është emruar babai shpirtëror i Pakistanit.

Duke ndërlidhë gjatë ligjërimit interpretime të shkurta nga filozofia politike e Alama Ikbali, në krahasim me situatën momentale politike në atë pjesë të botës, nxënësit duhet të kuptojnë se vizioni islam për demokracinë (ndonjëherë e quajtur teo-demokraci), edhe pse më ndryshe nga perëndimi, megjithatë në esencën e saj nuk është totalitare.

Spjegohet koncepti i politejës islamike (sundimi hyjnor), në esencën e së cilit është morali, vlerat etike, praktikimi moral, ku edhe jepet rasti për krahasimin e mendimeve origjinale të Ikbali dhe Marksit. Në këtë situatë, nëse nxënësit kanë njohuri paraprake, mund të pyeten që të paraqesin shembuj të keqpërdorimit të ndonjërit nga veprat dhe fytirat e velikanëve, mendimet e shkenctarëve dhe artistëve me qëllim nxitje fuqie të ideologjive të caktuara sidhe sa është prezentnjë fenomen i tillë në historinë jotëlargët nga regjioni i ballkanit.

Kjo pyetje mund t'ju shpërndahe nxënësve edhe si detyrë shtëpie. Përmes interpretimit të fjalisë së Leninit: “ Qëllimi kryesor i rebelimit është në marrjen e fuqisë, e më pas do të shohim se çka do të bëjmë me të” (Shteti dhe Revolucioni, 1917), nxënësit mund të mendojnë për pasojat e ideologjisë totalitare staliniste.

- ✚ Në minutat e fundit të ligjërimit (5 minuta) në pjesën që i paraprinë diskutimi, nxënësve mund t'ju tregohen tekste të botuara në mediumet e këtyre vendeve gjatë viteve të fundit. Tekstet mund të jenë si psh. Rehabilitimi i Millan Nediqit, propozimi i ndalimit të bashkimit të rrjeteve sociale me qëllim të organizimit të protestave kundër qeverisë në R. Sërbisë, B dhe H, për antifashizmin si floskullë e tje.
- ✚ Në vijim pason diskutimi për njohuritë e fituara nga ligjerimi dhe leximi i përgjigjeve të shkruara në letër, të cilat ishin lënë anash deri në përfundimin epjesës së ligjërimit..

- ✚ Diskutimit i kushtohet kohë prej 15-20 minuta

Bibliografia:

Banksy, The banality of banality of evil (фотографија)

<http://www.bloomberg.com/news/articles/2013-10-30/banksy-donates-nazi-doctored-landscape-to-help-aids-group>

Redding, Dan, Magnetic state, Here`s the meaning behind Banksy`s “evil” painting

<http://www.magneticstate.com/blogdept/banksy-the-banality-of-the-banality-of-evil/>

You Tube, Margarethe von trotha, Hannah Arendt (филм), 2013

<https://www.youtube.com/watch?v=uprMmH3GvBA>

YouTube, Noam Chomsky: Totalitarian Culture in a Free Society (Oct. 1, 1993)
<https://www.youtube.com/watch?v=OcSBqkLDxmo>

Hannah Arendt
<http://plato.stanford.edu/entries/arendt/>

Hannah Arendt and The Shoah: Banality of Evil? Radical Evil? Or Both?
<https://www.h-net.org/reviews/showrev.php?id=3372>

The Hannah Arendt Papers at the Library of Congress
<https://memory.loc.gov/cgi-bin/ampage?collId=mharendt&fileName=03/030100/030100page.db&recNum=20>

Michael Ezra, The Eichmann Polemics: Hannah Arendt and Her Critics
<https://undertheoculartree.files.wordpress.com/2012/11/arendt-ezra-the-eichmann-polemics-hannah-arendt-and-her-critics-democratiya-issue-9-summer-2007.pdf>

Jacob Golomb & S. Wistrich, Nietzsche, Godfather of Fascism?
On the Uses and Abuses of a Philosophy
<http://press.princeton.edu/chapters/i7403.html>

Museum of Communism, Lenin and The First Communist Revolution, I
<http://econfaculty.gmu.edu/bcaplan/museum/hisfram1.htm>

Republika, br. 486-489, 1. oktobar – 30. novembar 2010., Pešcanik.net, 20.10.2010.
<http://pescanik.net/islam-i-reforme/>

UNESCO, Teaching and learning for sustainable future, Exploring global realities
http://www.unesco.org/education/tlsf/mods/theme_a/mod01.html

Arendt, Hana, Izvori totalitarizma, Feministička izdavačka kuća, Beograd, 1998

Material të cilin nxënësit mundën ta lexojn, shikojn dhe ta analizojn:

Sargent Paul, You Tube, Rise of Totalitarianism: AP European History
<https://www.youtube.com/watch?v=FB EvaCa92Es>

You Tube, Hitler's Children - Education Episode 3 of 5
<https://www.youtube.com/watch?v=A6z3LsUp35Y>

You Tube, Документарна програма на XPT, Крв на снегот 10/10
<https://www.youtube.com/watch?v=ID2Kb2PKJ34&list=PLoAVblg3bp1V5K3FTmcy0CoegsvePwX1Y>

TED talks, Eric X. Li: A tale of two political systems
https://www.ted.com/talks/eric_x_li_a_tale_of_two_political_systems

Informata plotësuese:

Hannah Arendt, Human Condition, the University of Chicago Press, 1998

Hannah Arendt, Eichmann in Jerusalem, Penguin Adult, 1963

Miller, David, Political Philosophy, Oxford University Press Inc, New York, 2003

Lerch, Hubert, An Introduction to Political Philosophy, createspace.com, 2011

www.HubertLerch.com

Film:

The National Center for Jewish Film, Michaël Prazan, The Trial of Adolf Eichmann 2013

You Tube, Eichmann in Jerusalem https://www.youtube.com/watch?v=9R_T-SVZgh0

Mënyrat për vlersim/notim

Këtu e kam patjetër të potencoj se vetë procesi i revizionit në sëndërtimin e të mësuarës gjatë orës, me të shkruar ese ose me punë hulumtuese, në vete e bartë edhe komponentën mësim i ri. Këtu nxënësit e zgjetrojnë materien për njohuri e cila u është dhënë gjatë orës në formë hulumtimi, të cilën e punojn jashtë orëve mësimore (duke gjurmuar materiale për mësim sipas propozimit të planit mësimor). Nëse nxënësi nuk i plotson kriteriumet që do të caktohen, do të llogarisim që ka nevojë të ofron sqarime shtojcë, që të zvoglohet moskuptimi i disa njësive nga plani mësimor.

Nxënësi mund të shpërblehet me notë më të madhe nëse:

- ❖ Në esenë e shkruar ose në punën studiuëse ofron përgjigje të strukturuar ose mirë të përgatitur i cili mundet lehtë të kuptohet..
- ❖ Në materilain studiuës identifikohet lënda ose në bazë të së cilës mund të kryen hulumtime të mëtutjeshme të problematikës.
- ❖ Nëse nxënësi gjeneron njohuri të reja në bazë të studimeve të ndonjë teme të caktuar ose gjatë vet procesit të përpunimit të esesë.
- ❖ Në punë është përdorë qasje kritike, duke pas parasysh lloje të ndryshme të argumenteve (konfrontim të argumenteve dhe kundërgjendimeve)
- ❖ Nëse gjatë punës paraqet njohuri të qartë dhe relevante në përpunimin e materies për përnjohuri.
- ❖ Në punë paraqitet kuptimi dhe pranimi i vlerave kryesore të njerzimit.
- ❖ Nëse gjatë punës qaset nga pozicioni i mirkuptimit të multikulturalizmit (dhe e dëshiruara, multidisiplinimit)

Do të llogaritet se nxënësi nuk i plotëson kushtet për notë më të madhe, ose për të marrë notë, nëse:

- përgjigja në esenë e punuar, ose në punën hulumtuese është e paqartë, padefinuar dhe vështirë për ta kuptuar.
- Nxënësi gjatë punës nuk ka treguar entuziazëm ose angazhim për të gjeneruar nga materia për njohje pyetjesh, në bazë të së cilave do të mund të zhvillohet hulumtim i

mëttutjeshëm i materies për njohuri (në art, filozofinë, religjionin, mediumet, poezinë, prozën, historinë, shkencat e ndryshme shoqërore)

- Në punën e tij nuk mund të dallohen lidhjet mes materialit të hulumtuar dhe konceptit bazë të njësisë së materialit që është punuar në orët e shkollës.
- Nxënësi në punën e tij nuk tregon mendim kritik ose refuzon nga çfarë do lloj shkak, të konsultoi burime të ndryshme të informacionit në punimin e tij.
- Nëse spjegimet që i ofron gjatë punës janë sipërfaqësore ose të ngjyrosura me përshtypje të ideologjive destruktive.
- Nëse fjalorin të cilin e përdorë gjatë hulumtimit është i papërshtatshëm, por edhe i ngjyrosur me gjuhë të urejtjes.

Ide për detyrë shtëpie

Ushtrime për punë në orë

(Ushtrime që punohen nëpër shkollat fillore për ideologjitë totalitare, orë e ndarë 45 min)

1. Nxënësit e klasës janë të ndarë në dy grupe.

Njëra grup shkruan artikull për shtyp rreth okupacionit kinez mbi Tibetin, dhe më pas duke e studjuar tekstin e okupacionit kinez mbi Tibetin duke e paramenduar se janë qytetar të ndonjë nga shtetet e ballkanit. Grupi i dytë i nxënësve gjithashtu shkruan një tekst për medime, por duke paramenduar se janë shtetas të Butanit dhe në vizitë shteteve të ballkanit. Në disponim kanë tekstet rreth principeve jetësore të shtetasve të Butanit. Pas përfundimit të teksteve të shkruara, dy nga nxënës të zgjedhur i lexojnë tekstet me zë.

Hapet diskutim duke bërë krahasimin e teksteve të lexuara dhe vazhdoet në zbulimin e njohurive të reja.

Burimet:

Introduction to Tibet

<http://freetibet.org/about>

The Guardian, Gross national happiness in Bhutan: the big idea from a tiny state that could change the world <http://www.theguardian.com/world/2012/dec/01/bhutan-wealth-happiness-counts>

2. Nxënësit ndahen në 5 grupe. Secila nga grupet mëson disa ligje.

Grupi i parë mëson disa nga ligjet e Gjermanisë nacistë. Grupi i dytë mëson disa nga ligjet e ish BRSS, ndërsa grupi i tretë dhe i katërt mësojnë disa nga ligjet që kanë vlejtur në kohën e N.D.H. dhe Srbisë Nediqeviq-e. Grupi i pestë i nxënësve disa nga ligjet në fuqi gjatë kohës së RSFJ-së. Gjatë kohës së parapara për diskutim, pas mësimit të materialit që e kanë para vete, të krahasojnë ngjashmëritë dhe dallimet mes ligjeve të përmendura.

Holocaust Encyclopedia, Examples of anti-Semitic legislation, 1933 -1939

<http://www.ushmm.org/wlc/en/article.php?ModuleId=10007459>

Feldbrudge, F.J., Journal of Criminal Law and Criminology Volume 54 Issue 3 September
Article 1 Fall 1963 Soviet Criminal Law--The Last Six Years

<http://scholarlycommons.law.northwestern.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=5169&context=jclc>

Tanjug, Ko je bio Milan Nedić

<http://www.tanjug.rs/mobile/full-view.aspx?izb=218818>

Kevo, Mario, Scrinia Slavonica, Logori, prognanici, zarobljenici u Drugom svjetskom ratu i poraću, Počeci logora Jasenovac, Hrvatski institut za povijest, podružnica Slavonski Brod, 2002
<http://www.romasintigenocide.eu/media/neutral/MarioKevo.pdf>

Krivični zakon Republike Jugoslavije

http://adattar.adatbank.transindex.ro/Szerbia/Krivicni_zakon_Jugoslavije.pdf

3. Qëllimi i këtij ushtrimi është që nxënësit të gjurmojnë rëndësinë e kufizimit të pushtetit. Klasa mund të ndahet në dy grupe. Njërit grup i caktohet të mëson disa nga ligjet e mbretërisë Suedeze (*The Instrument of Government (SFS nr: 1974:152) Chapter 1. Basic principles of the form of government*), ndërsa grupit të dytë të mëson pjesë nga Kushtetuta e Australisë, që kanë të bëjnë me të drejtat dhe liritë e njeriut. Njohuritë e përfituara, nxënësit mund t'i krahasojn nga pikëpamjet e tyre në respektimin e lirive dhe të drejtave të njeriut në regjionin ballkanik.

Burime:

International Relations and Security Network, Primary resources in international affairs,
The Constitution of the Kingdom of Sweden

<http://www.parliament.am/library/sahmanadrutyunner/Sweden.pdf>

Parliamentary Education Office and Australian Government Solicitor, Canberra, AUSTRALIA'S CONSTITUTION With Overview and Notes by the Australian Government Solicitor, Commonwealth of Australia, 2010

<http://www.comlaw.gov.au/Details/C2005Q00193/0332ed71-e2d9-4451-b6d1-33ec4b570e9f>

4. Para përfundimit të orës, nxënësve u jepet detyrë shtëpie përmes metodës *study case* të hulumtojnë shembuj ku disa individ kanë dal kundër pushtetarëve të padrejtë ose kundër ligjeve të padrejta. Mund të zgjedhin a do të punojn në bazë të shembullit nga vepra e Henri toro ose të Nellson Mandellës. Më pas është e nevojshme të gjejnë lidhjet e shkakut të vdekjes së Srgjan Aleksi. Pasi ti kenë kryer deturat e shtëpisë, në orë i prezantojnë punimet dhe hapet diskutim rreth tyre.

Burime:

Schneider, J. Richard, Life and legacy, Thoreau`s Life, The Thoreau Society

<http://www.thoreausociety.org/life-legacy>

Jovićević, Biljana, In Memoriam, Nelson Mandela, priča o jednoj borbi, Radio Slobodna Evropa, 2013

<http://www.slobodnaevropa.org/content/preminuo-nelson-mandela-prica-o-jednoj-borbi/25013442.html>

Maglajlija, Vedrana, Srđan Aleksić: Priča koja je oplemenila mnoge duše ,Al Jazeera Balkans, 2015

<http://balkans.aljazeera.net/vijesti/srdan-aleksic-prica-koja-je-oplemenila-mnoge-duse>

Nxënësit mund të bëjnë punime hulumtuese në formë të eseve, bisedave me mendimtarë të ndryshëm, prezentime (ose të përgatisin çfaqje për klasën, atje ku e mundëson edhe tema e punimit) në lidhje me këto tema:

- ✓ [Rrwnjwjt dhe pasojat nga konflikti mes qeverisw sw Sudanit dhe fiseve nw atw shtet, çka kuptuam nw bazw tw mwsimit nga holokausti? – ese;](#)
- ✓ [Si do ta kisha jetwn sikur tw kisha jetuar nw regjionin ballkanik mes viteve 1941-1945? – ese;](#)
- ✓ [Vallë, do të ishte jeta më ndryshe në ballkan sikur t'i mësonim principet bazë të jetës nga Indianët Hopi dhe Aborxhinët? – ese](#)
- ✓ [V sikur Vendeta – Ballkan 1991-2016 – ese; ose](#)
- ✓ [V sikur vendeta – bota nga viti 1945 deri më sot](#)

Ritja e shoqërive totalitare në ballkan, forma e intervistave me ligjerues të fakultetit të shkencave politike sidhe me përfaqësues të Organizatave të ndryshme Joqeveritare (psh.Transparency International)

Të shkruajm letër, “ Letër nga ardhmëria”

извор: http://www.unesco.org/education/tlsf/mods/theme_a/mod01.html?panel=1#top

Ide për përshtatje

Ligjeratat e përshkruara në këtë plan mësimor janë të parapara për nxënës të moshës 16-të deri më 19-të vjeçar. (viti i III – IV gjimnaz, shkolla profesionale sidhe për nxënës nga *International Baccalaureate Diploma Program*). Ligjerimi mund të realizohet në suaza të planit mësimor për Demokracinë dhe lirinë e të drejtave të njeriut, Edukim dhe arsimim qytetror, Sociologji, Filozofi, Teori e diturisë. Mund të paraqitet në mënyrë të thjeshtë të ligjërimit për dallimet mes llojit të pushtetit të kufizuar dhe atij të pakufizuar, ligjerime ku prioritet kanë liritë dhe të drejtat e njeriut, respektimi ose cenimi i tyre. Ushtrimet e parapara në këtë plan mësimor mund të realizohen pas ligjeratave bazë mbi totalitarizmin.

Qasja është multidiciplinore dhe multikulturore.

Ky plan mësimorë u realizua në kuadër të proektit “Historija, Istorija, Povijest – Lekione për të sotmen”. Zbatuar nga Shtëpia Ane Frank në bashkëpunim me partnerët lokal Iniciativa rinore për të drejtat e njeriut dhe Humaniteti në aksion (Bosnjë dhe Hercegovinë), RZHEMEK / HERMES (Kroaci), Forumi Rinor Arsimit (Maqedoni) dhe Komunikimi i hapur (Sërbi).

Proekti është i finansuar nga Unioni European. Qëndrimet dhe përmbajtja e këtij plani mësimor ka përgjegjësi ekskluzive të autorëve dhe nuk i reflektojnë qëndrimet e Unionit European ose të organizatave të cilat e realizojnë proektin.
